

Tu jest super
tu jest
bezpiecznie!

Maja i Franek

NA TROPIE BEZPIECZEŃSTWA W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

legenda mapy szlaków
rowerowych na str. 27

ZWYCIĘZCY konkursu

„Zostań bohaterem na drodze bezpieczeństwa”

ANTONI
FALKOWSKI
9 lat

ANTONI
PIWKO
6 lat

DZIECI ZE ŚWIETLICY
SZKOLNEJ PAROWOZIK
„PRZEBOWE
PIERWSZAKI”
7 lat

DOMINIKA
KILIAN
10 lat

DZIECI ZE ŚWIETLICY
SZKOLNEJ PAROWOZIK
„MALI AKTORZY”
8 lat

KACPER
KOŁODZIEJ
11 lat

DAWID
LEWANDOWSKI
7 lat

JAKUB
BOŻEK
7 lat

Jak skutecznie wezwać pomoc? Co zrobić, gdy spotkasz agresywnego psa?
Dlaczego w sieci lepiej używać nicka niż imienia i nazwiska?

Książeczkę, którą trzymasz właśnie w rękach, wydaliśmy specjalnie z myślą o Tobie i Twoim bezpieczeństwie. Myślisz: co może być niebezpiecznego w życiu dziecka w moim wieku? Szkoła, dom, coś po drodze, boisko, na wakacje nie wyruszam przecież do niebezpiecznej dżungli! Ale niebezpieczne sytuacje mogą się zdarzyć nawet, czy zwłaszcza wówczas, gdy nikt z nas się ich nie spodziewa. Warto wiedzieć, jak się wtedy zachować.

Na kolejnych kartkach znajdziesz przygotowane przez naszych ekspertów pogrupowane tematycznie rady, dotyczące bezpiecznego postępowania na co dzień oraz tego, jak się zachować w sytuacjach trudnych, które mogą Cię spotkać. Wszystkie powinieneś zrozumieć, a jeśli masz wątpliwości, zapytaj mamę, tatę, babcię, dziadka lub panią w szkole.

Milego czytania.

Piotr Całbecki
marszałek województwa
kujawsko-pomorskiego

WYDAWCA: Express Media Sp. z o.o., Bydgoszcz, ul. Waszyńska 13. PREZES ZARZĄDU: Marek Cieślowski. REDAKTOR NACZELNY: Artur Szczępański.
DYREKTOR SPRZEDAŻY: Adrian Banaś. WYBÓR TEKSTÓW: Urszula Mrazikowska i Województwo Kujawsko-Pomorskiego.
OPRACOWANIE REDAKCYJNE: Dominika Kucharska. PROJEKT I SKŁAD: Dagmara Polocka-Saberska. SPRZEDAŻ: Bogusława Marfikowska, tel. 607 363 922

Bezpieczeństwo w szkole

zgłoś to!

JEST CI SŁABO,
LECI CI KREW Z NOSA, A MOŻE
MASZ ZDARTE KOLANO? ZDARZA
SIĘ KAŻDEMU, NIE UKRYWAJ
TEGO. ZGŁOŚ TO NAUCZYCIELOWI
LUB SZKOLNEJ PIELEGNIARCE.

TRZYMANIE W BUZI
DŁUGOPISU, OŁÓWKA
CZY INNYCH
PRZYBORÓW JEST
NIEBEZPIECZNE,
MOŻESZ SIĘ
ZAKRZTUŚCIĆ LUB
POWAŻNIE ZRANIĆ!

ciekawostka

CZY WIESZ,
ŻE W NIEKTÓRYCH
KRAJACH DZIECI
CHODZĄ DO SZKOŁY
NIE 5, A 6 DNI
W TYGODNIU?
JEST TAK, MIĘDZY
INNymi,
W CZĘŚCI WŁOCH
I W LUKSEMBURGU.

uwaga!!!

Temat:

PRZERWA NA BOISKU TO OKAZJA DO ZABAWY,
ALE NIE ZAPOMINAJ O BEZPIECZEŃSTWIE!

Bujanie się
jest super,
ale na
huśtawce.
Bujając się na
krześle łatwo
się przewrócić.

PRZYZRĄDY
I SUBSTANCJE
W SALACH
DO NAUKI CHEMII
I FIZYKI SĄ
FASCYNUJĄCE,
ALE TYLKO, GDY MA
SIĘ ODPowiedNIA
WIEDZE. BEZ NIEJ
BYWĄJĄ GROŻNE.
NIE RUSZAJ
ICH SAMEMU!

- nie wychodź poza teren szkolny
- gdy zaczepia Cię ktoś obcy, poinformuj dyżurującego nauczyciela
- zabawa w berka na betonowym boisku to zły pomysł
- widząc, że ktoś naśmiewa się z Twojego kolegi czy koleżanki lub bije albo popycha, powiedz o tym nauczycielowi

Bezpieczeństwo na drodze

NAJKRÓTSZA DROGA WCALE NIE MUSI BYĆ NAJLEPSZA! LEPIEJ DOJŚĆ DO DOBRZE OŚWIETLONYCH PRZEJŚĆ Z PASAMI, SYGNALIZACJĄ LUB TAKICH, PRZEZ KTÓRE PRZEPROWADZI CIĘ „AGATKA”.

Gdy nie ma chodnika nigdy nie idź środkiem drogi. **Maszeruj poboczem, wzdłuż lewej strony jezdni.** Jeśli idziesz z grupą, **TO ZAWSZE GĘSIEGO.**

ciekawostka

CZY WIESZ, DLACZEGO NA OSOBĘ PRZEPROWADZAJĄCĄ PRZEZ JEZDNIĘ MÓWIMY „AGATKA”? OKREŚLENIE TO WZIĘŁO SIĘ OD POTOCZNEJ NAZWY ZNAKU DROGOWEGO, STAWIANEGO PRZY SZKOŁACH, PRZESTAWIAJĄCEGO DZIEWCZYNKĘ Z LIZAKIEM.

ZANIM PRZEJEDZIESZ PRZEZ JEZDNIĘ, SPÓJRZ W LEWO, PÓŹNIEJ W PRAWO I RAZ JESZCZE W LEWO. PRZECHODŹ, GDY DROGA JEST WOLNA.

- sygnał dźwiękowy informuje, że nie można już wsiadać do pojazdu ani z niego wysiadać

W AUTOBUSIE CZY TRAMWAJU BYWA TŁOCZNO, ZDARZA SIĘ TEŻ, ŻE KIEROWCA MUSI OSTRO ZAHAMOWAĆ. **WŁAŚNIE DLATEGO ZAWSZE MOCNO TRZYMAJ SIĘ PORĘCZY.**

ZWYCIĘSKA PRACA

7 lat

KATEGORIA: **ZNAKI DROGOWE**
ŚWIE TLIC A SZKO LNA PAROWOZIK
„Przebojowe pierwszaki”

ZOSTAN BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

Znaki drogowe

Znaki podpowiadają, jak zachowywać się na drodze i ostrzegają przed niebezpieczeństwem. Dobrze wiedzieć, co oznaczają!

W dzungli znaków drogowych...

PRZY ULICY
STOI
TYLE ZNAKÓW!

ZNACIE TE ZNAKI
???

DOBRE
WIEDZIEĆ,
CO
OZNACZAJĄ.

DROGA DLA PIESZYCH I ROWERÓW,
więc zarówno rowerzyści, jak i piesi muszą na siebie uważać.

DROGA DLA PIESZYCH
i tylko dla nich. Nie mogą nią jeździć żadne pojazdy.

DROGA DLA ROWERÓW
Idealna na przejażdżki rowerowe. Korzystaj z niej!

ZAKAZ WJAZDU ROWERÓW
Ten znak zakazuje wjeżdżania na rowerze.

ZAKAZ RUCHU PIESZYCH
Ten znak zobaczysz przy niebezpiecznych drogach. Nie wolno nimi chodzić.

AGATKA
Ten znak zobaczysz przy przejściach, przez które często przechodzą dzieci.

KRZYŻ ŚW. ANDRZEJA
To znak, który stoi przed przejazdem kolejowym. Pamiętaj, aby zawsze się przed nim zatrzymać i sprawdzić, czy nie zbliża się pociąg.

PRZEJŚCIE DLA PIESZYCH
Szukaj przejść z tym znakiem i pamiętaj o zasadach przechodzenia przez jezdnię.

INNE NIEBEZPIECZEŃSTWO
Gdy zobaczysz taki znak, postępuj bardzo ostrożnie. Wykazyknik oznacza, że na tym obszarze występują inne niebezpieczeństwa.

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE W KAŻDYM KRAJU MOŻESZ TRAFIĆ NA INNE ZNAKI DROGOWE? NA PRZYKŁAD W AUSTRALII SPOTKASZ ZNAK OSTRZEGAJĄCY PRZED PRZEBIEGAJĄCYMI PRZES JEZDNIĘ KANGURAMI, KTÓRYCH JEST TAM BARDZO DUŻO.

ZWYCIĘSKA
PRACA

8 lat

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

KATEGORIA: PRZEZ JEZDNIĘ
ŚWIETLICA SZKOLNA PAROWOZIK
„Mali aktorzy”

Noś odblaski!

WIESZ, ŻE
PO ZMROKU
KIEROWCA
ZOBACZY CIĘ
DOPIERO
Z ODLEGŁOŚCI
40 METRÓW?
ODBLASKI
SPRAWIA,
ŻE BĘDZIE CIĘ
WIDAĆ NAWET
Z ODLEGŁOŚCI
150 METRÓW!
TO POZWOLI
KIEROWCY
BEZPIECZNIE
CIĘ OMINĄĆ.

CZY WAŻNE JEST TO,
W KTÓRYM MIEJSCU
PRYZCZEPIAMY
ODBLASKI?

ODBLASKI NAJLEPIEJ UMIEŚCIĆ NA WYSOKOŚCI
KOLAN, DŁONI ORAZ NA BRZUCHU I PLECACH.
DZIĘKI TEMU BĘDZIESZ DOBRZE WIDOCZNY.

Na zdjęciu dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 5 im. Juliana Tuwima w Toruniu.
fot. Sławomir Kowalski

CZY WIESZ, ŻE ODBLASKI SĄ TWORZONE ZE SPECJALNYCH
MATERIAŁÓW, KTÓRE ŚWIĄCĄ, GDY PADA NA NIE ŚWIATŁO?
A DLACZEGO MÓWIMY „ODBLASKI”?
BO ODBIJAJĄ PADAJĄCY NA NIE BLASK.

? ciekawostka

CZY ZNASZ ODBLASKOWEGO ANIOŁA?
TO MACIEJ STAWINOGA, KTÓRY OD SIEDMIU LAT
JEŹDZI PO KRAJU ROWEREM, ABY ROZDAWAĆ
ODBLASKI. CHCE, BY PRZEDZIE WSZYSTKIM DZIECI BYŁY
BARDZIEJ WIDOCZNE NA DRODZE. ODBLASKOWY ANIOŁ
ODWIEDZIŁ TAKŻE NASZ REGION.

IM WIĘCEJ ODBLASKÓW,
TYM LEPIEJ! MIĘJ JE ZAWSZE
NA SOBIE, SZCZEGÓLNIE, GDY
PORUSZASZ SIĘ PO ZMROKU LUB
CHODZISZ POBOCZEM. PAMIĘTAJ,
ABY PRYZCZEPIĆ
JE TEŻ DO PLECAKA!

GDY IDZIESZ POBOCZEM
LUB JEDZIESZ ROWEREM,
ZAŁÓŻ KAMIZELKĘ
ODBLASKOWĄ.

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

ZWYCIESKA PRACA

6 lat

KATEGORIA: **WIDOCZNY NA DRODZE**
ANTONI PIWKO

11

Bezpieczeństwo na rowerze

TWÓJ ROWER NIE BYŁ UŻYWANY PRZEZ CAŁĄ ZIMĘ? NIECH KTOŚ DOROSŁY MU SIĘ PRZYJRZY, MOŻE COŚ TRZEBA DOKRĘCIĆ ALBO DOPASOWAĆ SIODELKO.

BĄDŹ WIDOCZNY!
PAMIĘTAJ O ODBŁASKACH NA UBRANIU, ALE I NA ROWERZE. ODBŁASKI MOŻESZ UMIEŚCIĆ NA SZPRYCHACH KÓŁ I RAMIE.

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE W CHELMZY URODZIŁ SIĘ WYBITNY KOLARZ SZOSOWY, MISTRZ ŚWIATA, EUROPY I OLIMPIJCZYK? MOWA O **MICHALE KWIATKOWSKIM**, KTÓRY MAJĄC 17 LAT BYŁ JUŻ MISTRZEM EUROPY JUNIORÓW. MOŻE ZA KILKA LAT POWTÓRZYŚ SUKCES „KWIATKA”...

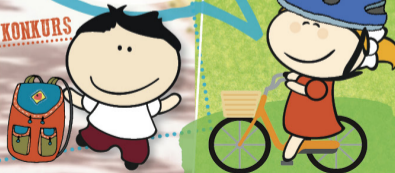
BEZ KASKU ANI RUSZ!
KASK MUSI PRZYLEGAĆ DO GŁOWY I BYĆ DOBRZE ZAPIĘTY, ABY UCHRONIĆ CIĘ W RAZIE UPADKU.

KIEROWNICA POZWALA ZAPANOWAĆ NAD ROWEREM. **NIE PRÓBUJ JAZDY BEZ TRZYMANKI**, BO SZYBKO MOŻESZ STRACIĆ RÓWNOWAGĘ.

KONKURS

ZAPROJEKTUJ SWÓJ WYMARZONY KASK. PAMIĘTAJ, ŻE JEGO NAJWAŻNIEJSZĄ FUNKCJĄ JEST ZAPEWNIENIE CI BEZPIECZEŃSTWA. 3 NAJLEPSZE PRACE NAGRODZIMY ODBŁASKIEM ROWEROWYM Z AUTOGRAFEM „KWIATKA”. PRACĘ NALEŻY WYSŁAĆ NA ADRES tujeszuper@expressmedia.pl ZGŁOSZENIA MUSZĄ ZAWIERAĆ: IMIĘ, NAZWISKO, NUMER TELEFONU OPIEKUNA ORAZ HASŁO „KWIATEK”.

KONKURS

ZWYCIĘSKA PRACA

7 lat

KATEGORIA: NA ROWERZE
DAWID LEWANDOWSKI

Trasa rowerowa

JEŚLI CHCESZ JEŹDZIĆ ROWEREM PO DRODZE, MUSISZ MIEĆ **KARTĘ ROWEROWĄ!** MOŻESZ JĄ ZDOBYĆ, GDY SKOŃCZYSZ 10 LAT. BEZ KARTY TEŻ MOŻESZ JEŹDZIĆ NA ROWERZE, ALE TYLKO PO CHODNIKU LUB DRODZE ROWEROWEJ - ZAWSZE POD OPIEKĄ DOROSŁEGO.

FRANKU, CZEMU MUSIELIŚMY ZEJŚĆ Z ROWERÓW?

BO NIE MOŻNA PRZEJEŹDZAĆ ROWEREM PRZEZ PRZEJŚCIE DLA PIESZYCH. ROWER TRZEBA PRZEPROWADZIĆ

pamiętaj

SKRĘT W PRAWO
- WYSTAW PRAWĄ RĘKĘ,
SKRĘT W LEWO
- WYSTAW LEWĄ RĘKĘ

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE KASKI ROWEROWE NAJCZĘŚCIEJ ROBI SIĘ ZE STYROPIANU, KTÓRY POKRYTY JEST WYTRZYMAŁYM TWORZYWEM SZTUCZNYM? A PO CO OTWORY W KASKU? ŻEBY BYŁ LĘJSZY, A GŁOWA ROWERZYSTY SIĘ NIE POCIŁA.

burza

NA WYCIECZCE ZŁAPAŁA CIĘ BURZA? NIE CHOWAJ SIĘ POD DRZEWAMI - ONE PRZYCIĄGAJĄ PIORUNY! PRZECZEKAJ ULEWĘ W ROWIE LUB WAWOZIE

droga rowerowa

to specjalny pas jezdni lub chodnika, przeznaczony do jazdy rowerem.

Bezpieczeństwo w domu

ZAPAMIĘTAJ!

- nie otwieraj drzwi obcym
- nie rozmawiaj z nieznanym przez telefon
- w widocznym miejscu powieś numery telefonów do najbliższych - w razie kłopotów dobrze je mieć pod ręką

O, JAKIE GORĄCE! NIE DOTYKAJ PIEKARNIKA ANI WŁĄCZONEGO ŻELAZKA! NIE WYJMUY NICZEGO Z KUCHENKI! MOŻESZ SIĘ POPARZYĆ!

GDY ŹLE SIĘ CZUJESZ, POWIEDZ O TYM DOROSŁYM. ONI NAJLEPIEJ WIEDZĄ, JAK CI POMÓC.

ŚRODKI DO CZYSZCZENIA SĄ TRUJĄCE!

JESLI ZAUWAŻYSZ, ŻE TWOJE RODZENISTWO ZJADŁO LUB WYPIŁO KTÓRYŚ Z NICH, JAK NAJSZYBCIEJ POWIEDZ O TYM DOROSŁYM!

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE WYSTARCZA TYLKO 2 KUCHENNE SKŁADNIKI, ABY ZROBIĆ **DOMOWY WULKAN**? DO MAŁEJ BUTELKI WSYPSZ 2 ŁYŻKI SODY OCZYSZCZAJĄCEJ I WSTAW JĄ DO MISKI. SZYBKIM RUCHEM ZALEJ SODĘ 1/4 SZKLANKI OCTU. POŁĄCZENIE TYCH DWÓCH SKŁADNIKÓW POWODUJE WYDZIELANIE SIĘ GAZU. WYBUCH DOMOWEGO WULKANU GOTOWY!

NIEKTÓRE TABLETKI WYGLĄDAJĄ JAK KOLOROWE CUKIERKI, ALE TO NIE LAKOCIE. NIGDY NIE SIĘGAJ PO NIE SAMEMU!

numer alarmowy

112

24h

GDY W DOMU POJAWI SIĘ OGIEŃ, NIE PRÓBUJ GO UGASIĆ. **SZYBKO WYJDŹ NA ZEWNĄTRZ.** JESLI POŻAR JEST DUŻY, DO DRZWI IDŹ NA CZWORAKACH. PAMIĘTAJ - NIGDZIE SIĘ NIE CHOWAJ. MUSISZ SIĘ WYDOSTAĆ I WOLAĆ O POMOC.

ZWYCIĘSKA PRACA

11 lat

KATEGORIA: **W DOMU**
KACPER KOŁODZIEJ

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

Bezpieczeństwo w Internecie

GDY WIDZISZ W INTERNECIE COŚ,
CO OBRAŻA CIEBIE LUB INNE DZIECI,
POWIEDZ O TYM DOROSŁYM
NIKT BEZ TWOJEJ ZGODY NIE MOŻE
UMIESZCZAĆ W INTERNECIE ZDJĘĆ ANI
FILMÓW, NA KTÓRYCH JESTEŚ!

**CHCESZ
SURFOWAĆ W SIECI?
POTRZEBUJESZ
PSEUDONIMU!**

MOŻE BYĆ ZABAWNY
LUB SKOMPLIKOWANY
- GRUNT, BY NIE
PODAWAĆ SWOJEGO
IMIENIA, NAZWISKA,
ADRESU DOMU ANI
SZKOŁY! NIE MASZ
PEWNOŚCI, KTO JEST
PO DRUGIEJ STRONIE
MONITORA.

**MASZ INTERNETOWĄ KOLEŻANKĘ
LUB KOLEGĘ? NAWET, GDY WYDAJE CI SIĘ,
ŻE DOBRZE SIĘ ZNACIE,
NA SPOTKANIE W REALU ZAWSZE
IDŹ Z KIMŚ DOROSŁYM.**

pamiętaj!

- # wirtualny świat jest pełen fascynujących informacji, ale i niebezpieczeństw - wchodź tylko na te strony, z których pozwolili Ci korzystać rodzice
- # strzeż swoich internetowych haseł jak cennego skarbu
- # nieznane strony i pliki mogą uszkodzić Twój komputer!
- # każdy krok w Internecie zostawia ślad

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE ENIAC
- JEDEN Z PIERWSZYCH
KOMPUTERÓW, BYŁ CIĘŻKI
JAK CIĘŻARÓWKA I DUŻY
JAK POKÓJ. DZIŚ NAJLŹEJSZY
KOMPUTER WAŻY NIEWIELE
PONAD KILOGRAM.

Bezpieczeństwo w lesie

KIERUNEK · PRZYGODA

Uważaj na kleszcze!

Idź środkiem ścieżki, załóż kapelusz, spodnie z długimi nogawkami i bluzkę z długimi rękawami! Podejrzwasz, że kleszcz Cię ukąsił? Poinformuj o tym dorosłych. Nigdy nie usuwaj go samemu!

NA WYCIECZKI DO LASU WYBIERAJ SIĘ TYLKO POD OPIEKĄ DOROSŁYCH!

- Co robić, gdy zobaczysz **pożar**?
- **Dzik jest dziki**, więc jak się zachować, gdy go spotkasz?
- Jak uchronić się przed **kleszczami**?
- A co, jeśli się **zgubisz**?

112

WIDZISZ OGIEN? NIE TRĄC GŁOWY! POINFORMUJ WSZYSTKICH DOKOŁA. ZAALARMUJ STRAŻ POŻARNĄ!

Gdy zgubisz się w lesie, nie panikuj:

Samemu nie szukaj miejsca startu wycieczki.
Rozłóż na gałęziach drobiazgi, które masz przy sobie - poszukujący **będą wiedzieć, że jesteś w pobliżu**.
Słyszysz dźwięki samochodów? Idź w ich stronę, aż dotrzesz do ulicy.
Zatrzymaj auto i poproś o pomoc.

WSKAZÓWKI leśniczego

- dzik boi się bardziej niż TY
- nie zbliżaj się do niego i nie próbuj go przestraszyć, bo będzie się bronił
- powoli oddal się lub stój w miejscu, aż dzik odejdzie

Strzeż się dzika!

Leśne owoce i grzyby wyglądają smakowicie, ale zanim je zjesz, powinien zobaczyć je ekspert. Możesz natrafić na coś trującego!

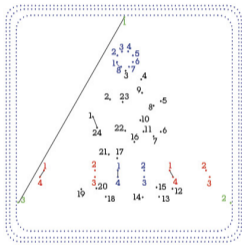
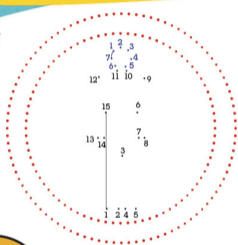
ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE W LESIE BEZ KOMPASU MOŻNA WYZNACZYĆ KIERUNKI ŚWIATA? POMOŻE W TYM MECH! WYSTARZY DOBRZE PRZYJRZEĆ SIĘ PNiom DRZEW I ZOBACZYĆ, Z KTÓREJ STRONY MECH OBRSTA JE NAJBARDZIEJ. STRONA, GDZIE MCHU JEST NAJWIĘCEJ, WSKAZUJE PÓLNOC.

Połącz **KROPKI**

Wśród nich ukryte są znaki drogowe. WIESZ CO OZNACZAJĄ?

Sprawdź na stronach 8-9!!!

ZWYCIĘSKA PRACA

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

7 lat

KATEGORIA:
W LESIE
JAKUB BOŻEK

Bezpieczeństwo w wodzie

Chcesz popływać kajakiem, łódką lub rowerem wodnym? Pamiętaj o kapoku. Niech dorośli pomogą Ci go odpowiednio założyć.

PAMIĘTAJ!

Kąp się pod opieką dorosłych i tylko w miejscach do tego przeznaczonych: na basenie strzeżonym przez ratownika oraz w stawach, jeziorach, zalewach i rzekach z wydzielonymi miejscami do kąpieli, gdzie dyżurują ratownicy.

W WODZIE GRUNT POD NOGAMI TO PODSTAWA, SZCZEGÓLNIE, GDY NIE UMIESZ PLYWAĆ. DNO BYWA NIERÓWNE, PEŁNE USKOKÓW. NIE IDŹ DALEJ!

ciekawostka

CZY WIESZ, ŻE W NASZYM REGIONIE ZNAJDUJE SIĘ JEDNO Z NAJWIĘKSZYCH I NAJBARDZIEJ ZNANYCH JEZIOR W KRAJU? MOWA O JEZIORZE GOPŁO, KTÓRE KIEDYŚ BYŁO JESZCZE WIĘKSZE I NAZYWANO JE „MORZEM POLAKÓW”.

kt. Andrzej Gołński

Podczas zabaw w wodzie NIE WOLNO:

- wzajemnie się podtapiać ani popychać
- wzywać do wody osób, które nie mają ochoty na kąpiel
- wypływać na głęboką wodę

ZWYCIĘSKA PRACA

10 lat

KATEGORIA: NAD WODĄ
DOMINIKA KILIAN

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

Odkrywamy nasz region

BEZPIECZNIE

JEDZIEMY NA WYCIECZKĘ
ROWEROWĄ ZANIM RUSZYSZ
Z NAMI, PRZYPOMNIJ SOBIE
RADY ZE STRON 12-15!

A MNIE RODZICE
ZABIERAJĄ NA
KAJAKI. PRZECZYTAJ
O ZASADACH
BEZPIECZEŃSTWA
W WODZIE
NA STRONACH
24-25!

26

SZLAKI ROWEROWE

- 1 Barcin - Gołębki
- 2 Borowej Ciotki
- 3 Bydgoszcz - Nakło
- 4 Bydgoszcz - Chojnice
- 5 Do Piekietka nad Brdą
- 6 Greenway
- 7 Euro Route R1
- 8 Pałuckie Krajobrazy
- 9 Po Dolinie Dolnej Wisły
- 10 Włocławek - Czesk
- 11 Toruń - Grudziądz
- 12 Iława - Toruń - Inowrocław
- 13 Bydgoszcz - Toruń
- 14 Wielka Trasa Rowerowa
- 15 Łąkorz - Grudziądz - Tień
- 16 Tuchola - Bachorze
- 17 Toruń - Chelmża / Kamionki Małe
- 18 Toruń - Unisław -
Bydgoszcz - Koronowo
- 19 Złotaria - Osiek

**BEZPIECZNE
MIEJSCA
W REGIONIE**

OŚRODEK GRÓD
PIASTA NAD JEZIOREM
CHOMIĄSKIM

NADLEŚNICTWO
WOZIWOŁA

ORLIK
W GMINIE
DOBRE

ciekawostka

CZY WIESZ,
ŻE ZA
WYNAŁZCÓW
KAJAKÓW UWAŻA
SIĘ **ESKIMOSÓW**
Z **MROŻNEJ**
GRENLANDII?
PRZEMIESZCZALI
SIĘ NIMI MYŚLIWI.
JEDNYM
Z MATERIAŁÓW,
Z KTÓRYCH
BUDOWANO
KAJAKI
GRENLANDZKIE
BYŁY SKÓRY
SSAKÓW
MORSKICH.

27

Polecane bezpieczne miejsca w regionie

LUBISZ GRAĆ
W PIŁKĘ? MISTRZOWSKIE
PODANIA POTRENUJ
NA ORLIKU!

foto: Jacek Smarz

ORLIKI znajdziesz
w całym naszym
województwie.
Jest ich aż 213.
Jeden z nich
mieści się
w gminie Dobre
(powiat
radziejowski).
To bezpieczne
miejsce do gry
w piłkę nożną
czy w kosza.

Jak rośnie las i co trzeba wiedzieć, aby czuć
się w nim bezpiecznie? Odpowiedzi znają
leśnicy. Niedawno na lekcję do **NADLEŚNICTWA
WOZIWODA** (powiat tucholski oraz chojnicki)
wybrały się dzieci ze szkoły w Szlachcie.
Możesz przyjechać i Ty!

WYBIERAJ TYLKO
STRZEŻONE
KĄPIELISKA!

Niebawem ruszymy nad wodę! Wybieraj tylko
bezpieczne miejsca, strzeżone przez ratowników.
Jednym z nich jest **OŚRODEK GRÓD PIASTA**
(powiat żniński) nad pięknym Jeziorem Chomińskim.

AK Chomińskie Jezioro Piasta

MAPKA SZLAKÓW ROWEROWYCH I BEZPIECZNYCH MIEJSC NA STRONIE 27

1

K O N K U R S

LUBISZ WYCIEZKI ROWEROWE? WYKONAJ RYSUNEK, KTÓRY POKAZUJE
MIEJSCE TWOJEJ OSTATNIEJ BEZPIECZNEJ WYCIEZKI ROWEROWEJ.

NA WASZE PRACE W MAKSYMALNYM FORMACIE A3 CZEKAMY DO 05.07.2016 R. PROSIMY WYSŁAĆ JE NA ADRES MAILOWY
tujeszuper@expressmedia.pl LUB POCZTOWY UL. PODMURNA 31, 87-100 TORUŃ. PRACE MUSZĄ ZAWIERAĆ: IMIĘ, NAZWISKO,
NUMER TELEFONU OPIEKUNA ORAZ NAZWĘ KSIĄŻECZKI „TU JEST SUPER - TU JEST BEZPIECZNIE”.

2

K O N K U R S

Do wygrania:
-PLECAK
TURYSTYCZNY
-HULAJNOGA
I OCHRONIACZE

NA PEWNO WIESZ JAK BEZPIECZNIE OBCHODZIĆ SIĘ ZE ZWIERZĘTAMI.
PRZEŚLIJ NAM ZDJĘCIE ZE SWOIM PUPILEM I NAPISZ W KILKU ZDANIACH
(MAKSYMALNIE OŚMIU) JAK BYĆ BEZPIECZNYM W KONTAKCIE ZE ZWIERZĘTAMI.

NA WASZE ZDJĘCIA Z OPISAMI CZEKAMY DO 05.07.2016 R. PROSIMY WYSŁAĆ JE NA ADRES MAILOWY tujeszuper@expressmedia.pl
LUB POCZTOWY UL. PODMURNA 31, 87-100 TORUŃ. ZGŁOSZENIA MUSZĄ ZAWIERAĆ: IMIĘ, NAZWISKO,
NUMER TELEFONU OPIEKUNA ORAZ NAZWĘ KSIĄŻECZKI „TU JEST SUPER - TU JEST BEZPIECZNIE”.

WOJEWÓDZTWO
KULIAWSKO-POMORSKIE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Toruniu

WOJEWÓDZTWO
KULIAWSKO-POMORSKIE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Toruniu

Bezpieczeństwo w kontakcie ze zwierzętami

Zwierzęta lubi przytulanie i głaskanie, ale to nie zabawka!
NIE CIĄGNIJ GO ZA OGON CZY USZY
NIE WKŁADAJ MU PALCÓW DO OCZU,
bo sprawisz mu ból!

NIE ZACZEPIAJ PSA, KTÓRY AKURAT COŚ JE. NAWET TEN NAJSPOKOJNIEJSZY MOŻE CIĘ WTEDY UGRZYŻĆ!

CHCESZ PRZEJŚĆ PRZEZ CUDZE PODWÓRKO, ŻEBY SKRÓCIĆ SOBIE DROGĘ? PAMIĘTAJ, ŻE MOŻE TAM BYĆ PIES, KTÓRY POTRAKTUJE CIĘ JAK INTRUZA!

UWAGA!
ZŁY PIES

W ZOO NIE WKŁADAJ RĄK DO KLATEK I NIE DOKARMIAJ ZWIERZĄT!

ciekawostka

WĘCH TO NAJWAŻNIEJSZY ZMYŚL PSA.
JEST NAWET CZTERY RAZY BARDZIEJ ROZWIŃĘTY NIŻ U LUDZI.
PIES MA PONAD 200 MILIONÓW RECEPTORÓW WĘCHOWYCH, A CZŁOWIEK OKOŁO 5 MILIONÓW.

NIE PODCHÓDZ

DO OBCYCH ZWIERZĄT, NIE GŁASZCZ ICH, MOGĄ MIEĆ WŚCIEKLIZNĘ!

zwierzęta NA WSI

PAMIĘTAJ, NIE WOLNO PODCHODZIĆ DO KONIA CZY KROWY OD TYŁU, BO MOŻE CIĘ KOPNAĆ!

dłaczego?

Bydło i konie nie widzą ostro tego, co stoi za nimi. Jeśli od tyłu coś się do nich zbliża, mogą kopnąć, a siły im nie brakuje.

PRZY SPOTKANIU Z AGRESYWNYM PSEM!

uwaga!

TELEFON
ALARMOWY

112

NIE UCIEKAJ I NIE PATRZ PSU W OCZY!

NIE ODWRACAJ SIĘ TYŁEM!

USTAW SIĘ DO PSA BOKIEM NA ROZSTAWIONYCH NOGACH, STÓJ NIERUCHOMO, PIES CIĘ OBWACHA I PRAWDOPODOBNIENIE SIĘ WYCOFA!

JEŚLI WCIAŻ JEST AGRESYWNY, PRZYMIJ **POZYCJĘ ŻÓŁWIA:**

SPLEĆ DŁONIE DO WEWNĄTRZ, TAK BY SCHOWAĆ PALCE, ŁĄCZNIE Z KCIUKAMI

2.

ZAŁÓŻ RĘCE NA KARK I ZAŚLÓŃ NIMI USZY.

3.

WCIAŻ TRZYMAJĄC RĘCE NA KARKU, KUCNIJ I PRZYCIĄGNIJ GŁOWĘ DO KOLAŃ. PIES ZNIECHĘCONY TAKĄ POZYCJĄ Z REGUŁY ODCHODZI.

ZWYCIĘSKA PRACA

ZOSTAŃ BOHATEREM NA DRODZE DO BEZPIECZEŃSTWA!

9 lat

KATEGORIA:
ZWIERZĘTA
ANTONI
FALKOWSKI

Kogo wzywać na POMOC

**POTRZEBUJESZ POMOCY? A MOŻE
POTRZEBUJE JEJ OSOBA OBOK CIEBIE?
DZWOŃ POD 112!**

TO OGÓLNY, BEZPŁATNY NUMER ALARMOWY. OSOBA,
Z KTÓRĄ SIĘ POŁĄCZYSZ, SKIERUJE DO CIEBIE
ODPOWIEDNIĄ POMOC.

WYBIERZ

112

GDY WIDZISZ:

- > POŻAR
- > WYPADEK
- > KRADZIEŻ
- > PRZEMOC
- > SYTUACJĘ GROŻNĄ
DLA ZDROWIA I ŻYCIA

ciekawostka

112

**CZY WIESZ, ŻE 112 TO NUMER ALARMOWY DZIAŁAJĄCY NIE TYLKO W CAŁEJ UNII EUROPEJSKIEJ,
ALE I W WIELU INNYCH CZĘŚCIACH ŚWIATA?**
DZWOŃĄC POD 112 UZYSKAMY POMOC, MIĘDZY INNYMI, W ZIMBABWE I W INDIACH.
112 MOŻNA WYBRAĆ NIE ODBLOKOWUJĄC TELEFONU, A NAWET NIE MAJĄC W NIM KARTY SIM.

WIELU
MAŁYCH
BOHATERÓW
URATOWAŁO
INNYCH,
**BO UMIELI
ZADZWONIĆ
PO POMOC!**

DZWOŃISZ I CO DALEJ

1. PRZEDSTAW SIĘ
2. OPISZ KRÓTKO SYTUACJĘ
DO JAKIEJ DOSZŁO
- CO SIĘ WYDARZYŁO, ILU JEST
POSZKODOWANYCH
3. POWIEDZ, GDZIE JESTEŚ.
JEŚLI NIE ZNASZ ADRESU, OPISZ
CHARAKTERYSTYCZNE RZECZY,
KTÓRE CIĘ OTACZAJĄ
4. UWAGAŃIE SŁUCHAJ,
CO MÓWI OPERATOR - BĘDZIE
PODPOWIADAŁ, JAK MASZ SIĘ
ZACHOWAĆ ZANIM PRZYJEDZIE
POMOC
5. NIE ROZŁĄCZAJ SIĘ, POCZEKAJ,
AŻ ZROBI TO OPERATOR

**PO DRUGIEJ STRONIE
SŁUCHAWKI SĄ OSOBY, KTÓRE
CHCĄ CI POMÓC. STARAJ SIĘ
MÓWIĆ SPOKOJNIE I WYRAŹNIE.
NIE WSTYDŹ SIĘ. PAMIĘTAJ,
NIGDY NIE WYBIERAJ
NUMERÓW ALARMOWYCH
DLA ŻARTÓW!**

Quiz

na tropie bezpieczeństwa!

Znasz już porady z naszej książeczki. Teraz sprawdź swoją wiedzę!

1 Korki opanowały miasto...

a Patrzymy w lewo, potem w prawo i znowu w lewo. Sprawdzamy, czy jezdni jest wolna i w drogę!

b Już biegnę!

Filip, przejdź między samochodami. Będziemy szybciej!!!

Wskaż poprawne zachowanie!!

tu wpisz poprawną literkę

2 Sam w domu...

PUK, PUK!!!
Mama prosiła, żebym zostawił tu was przesyłkę. Wpuść mnie, proszę.

Nie otwieram nieznanym!

Rodziców nie ma, ale może pan zostawił paczkę.

tu wpisz poprawną literkę

3 Na drodze...

a Nie ma chodnika, więc złapmy się za ręce i chodzimy razem!

b Idźcie za mną, GESIEGO! Lewą stroną szosy!

tu wpisz poprawną literkę

4 W czasie burzy...

a Ukryjmy się w wąwozie i przeczekajmy burzę! Potem wrócimy do domu.

b Podpowiedzi znajdziesz na stronach: 6-7, 14-15, 16-17

tu wpisz poprawną literkę

Ala ulewa! Schowam się pod drzewem.

K O N K U R S Y

3.

**CZY PAMIĘTASZ
O ODBLASKACH?**

Narysuj
lub zaprojektuj
CIEKAWY ODBLASK,
który mógłby
towarzyszyć Ci zawsze
- w drodze do szkoły
czy na wycieczce.

Na prace w formacie maks. A3 czekamy **do 5.07.2016 r.**

Prosimy wysłać je na adres mailowy

tujestsuper@expressmedia.pl lub pocztowy ul. Podmurna 31,
87-100 Toruń. Prace muszą zawierać: imię, nazwisko, numer telefonu
opiekuna oraz tytuł książeczki „TU JEST SUPER - TU JEST BEZPIECZNIE!”.

Do wygrania: - PLECAK TURYSTYCZNY, - HULAJNOGA I OCHRANIACZE

Wiesz, że nie wolno
otwierać drzwi
nieznajomym
i rozmawiać z nimi
przez Internet?

WYMYŚL
HASŁO, KTÓRE BĘDZIE
OSTRZEGAĆ PRZED
ROZMOWAMI
I KONTAKTAMI
Z OBCYMI OSOBAMI.

4.

Na hasła czekamy **do 5.07.2016 r.**
Prosimy wysłać je na adres mailowy
tujestsuper@expressmedia.pl lub pocztowy
ul. Podmurna 31, 87-100 Toruń. Zgłoszenia
muszą zawierać: imię, nazwisko, numer telefonu
opiekuna oraz nazwę książeczki
„Tu jest super - tu jest bezpiecznie!”.

5.

Lubisz jeździć
z rodzicami nad morze?
Albo kąpać się
w jednym z pięknych jezior
w naszym regionie?

OPISZ KĄPIELISKO
(W MAKSYMALNIE OŚMIU ZDANIACH),
KTÓRE WEDŁUG CIEBIE
JEST BEZPIECZNE.

Na pomysły czekamy **do 5.07.2016 r.**

Prosimy wysłać je na adres mailowy:

tujestsuper@expressmedia.pl lub pocztowy:

ul. Podmurna 31, 87-100 Toruń. Zgłoszenia

muszą zawierać: imię, nazwisko, numer

telefonu opiekuna oraz nazwę książeczki

„TU JEST SUPER - TU JEST BEZPIECZNIE!”.

Do wygrania: - PLECAK TURYSTYCZNY, - HULAJNOGA I OCHRANIACZE

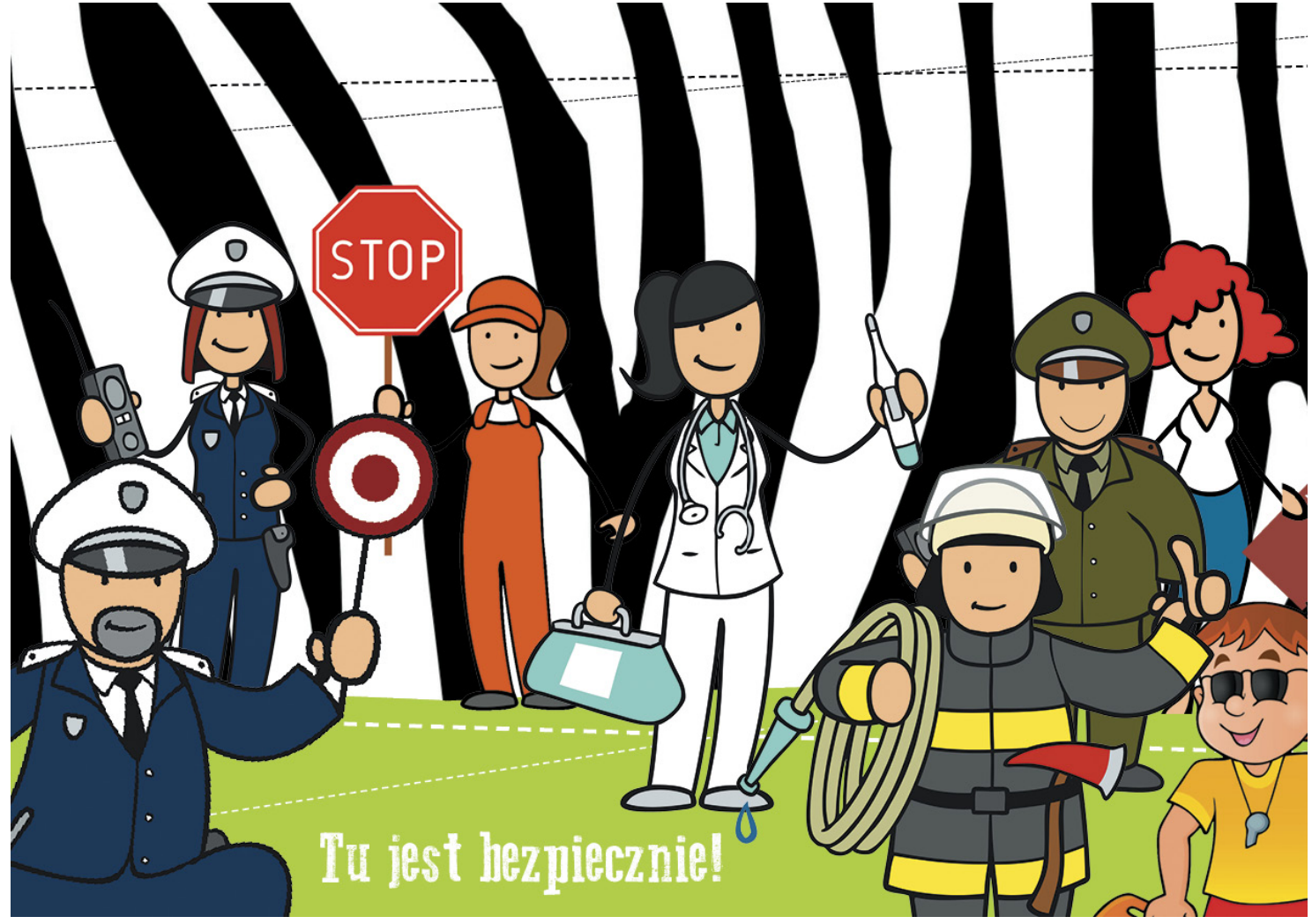
6.

Na jakim świetle można przechodzić
przez jezdnię? A na jakim koniecznie
trzeba zacząć?

Napisz krótką rymowaną lub
wierszyk, które będą mówić
o tym, kiedy można bezpiecznie
przechodzić przez jezdnię.
Niech w Twojej pracy znajdują się
najważniejsze zasady poruszania
się pieszych po drodze.

Na rymowanki i wierszyki czekamy **do 5.07.2016 r.** Prosimy wysłać je na adres mailowy: tujestsuper@expressmedia.pl lub pocztowy:
ul. Podmurna 31, 87-100 Toruń. Zgłoszenia muszą zawierać: imię, nazwisko, numer telefonu opiekuna oraz nazwę książeczki „Tu jest super - tu jest bezpiecznie!”.

Tu jest bezpiecznie!